

Lagrådsremiss

Ändrade regler om tillstånd och tillsyn för Totalförsvarets forskningsinstitut

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 5 februari 2026

Pål Jonson

Samuel Rudvall
(Försvarsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att Totalförsvarets forskningsinstitut ska omfattas av samma reglering som Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt dels i fråga om tillstånd och tillsyn inom miljö- och hälsoskyddsområdet, dels i fråga om tillsyn på strålskyddsområdet och livsmedelsområdet. Förslagen i lagrådsremissen syftar till att skapa en enhetlighet i regleringen av tillstånd till miljöfarlig verksamhet och tillsyn över försvarsverksamhet. Förslagen innebär bland annat följande:

- Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Totalförsvarets forskningsinstitut ska prövas av länsstyrelsen.
- Mark- och miljödomstolen ska överlämna statliga myndigheters beslut som rör Totalförsvarets forskningsinstitut till regeringen för prövning.
- Miljöorganisationers särskilda möjlighet att överklaga beslut som rör Totalförsvarets forskningsinstitut på miljö- och hälsoskyddsområdet begränsas.
- Möjligheten för en tillsynsmyndighet att överlämna tillsynsuppgifter till försvarsinspektören för hälsa och miljö inom strålskyddsområdet utvidgas till att även omfatta verksamhet som bedrivs av Totalförsvarets forskningsinstitut.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 2 juli 2026.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i miljöbalken	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter	9
2.3	Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)	10
2.4	Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)	11
3	Ärendet och dess beredning	12
4	Behovet av en ny reglering	12
4.1	Totalförsvarets forskningsinstitut	12
4.2	Försvarsinspektören för hälsa och miljö:s uppdrag och ansvar	12
4.3	Det finns skäl att låta Totalförsvarets forskningsinstitut omfattas av motsvarande reglering som övriga försvarsmyndigheter	13
5	Regler om tillstånd och tillsyn ska motsvara de som gäller för andra försvarsmyndigheter	14
5.1	Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet ska prövas av länsstyrelsen	14
5.2	Vissa särregleringar i miljöbalken ska även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut	15
5.3	Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska utöva tillsyn på strålskyddsområdet	18
6	Överklaganden och överlämnanden av mål	19
6.1	Mark- och miljödomstolen ska överlämna vissa mål som rör Totalförsvarets forskningsinstitut till regeringen	19
6.2	Beslut enligt lagen om foder och animaliska biprodukter som gäller Totalförsvarets forskningsinstitut ska överklagas till regeringen	20
6.3	Beslut på strålskyddsområdet som avser Totalförsvarets forskningsinstitut ska överklagas till regeringen	22
6.4	Miljöorganisationers särskilda klagorätt begränsas i förhållande till Totalförsvarets forskningsinstitut	22
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	23
8	Konsekvenser	24
9	Författningskommentar	28
9.1	Förslaget till lag om ändring i miljöbalken	28
9.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter	30
9.3	Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)	30

9.4	Förslaget till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)	31
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Ändrade regler om tillsyn m.m. över Totalförsvarets forskningsinstitut (Ds 2024:1).....	33
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	34
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	40

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken,
2. lag om ändring i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter,
3. lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900),
4. lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 8 §, 15 kap. 56 §, 16 kap. 13 §, 21 kap. 7 § och 26 kap. 3 § miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

8 §¹

Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet prövas av mark- och miljödomstolen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att ansökan om tillstånd för vissa slag av verksamheter ska prövas av länsstyrelsen. Regeringen får meddela föreskrifter om att en kommunal nämnd ska pröva frågor om tillstånd om den miljöfarliga verksamheten kan antas ha en liten miljöpåverkan. Tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt ska alltid prövas av länsstyrelsen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att ansökan om tillstånd för vissa slag av verksamheter ska prövas av länsstyrelsen. Regeringen får meddela föreskrifter om att en kommunal nämnd ska pröva frågor om tillstånd om den miljöfarliga verksamheten kan antas ha en liten miljöpåverkan. Tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut ska alltid prövas av länsstyrelsen.

Anmälan om miljöfarlig verksamhet ska, enligt föreskrifter som meddelas av regeringen, göras till försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen eller kommunen.

Lydelse enligt prop. 2025/26:108

Föreslagen lydelse

15 kap.

56 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks och Försvarets radioanstalts verksamhet meddela särskilda föreskrifter som avviker från det som annars anges i detta kapitel.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks, Försvarets radioanstalts och Totalförsvarets forskningsinstituts verksamhet meddela föreskrifter

¹ Senaste lydelse 2017:782.

som avviker från det som annars anges i detta kapitel.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

13 §²

Överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk, om upphävande av skydd av områden enligt 7 kap. eller om tillsyn enligt 10 kap. eller i sådana frågor enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som

1. har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen,
2. inte är vinstdrivande,
3. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och
4. har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10, 13 eller 13 a § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10, 13 eller 13 a § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut.

Den som vill överklaga med stöd av första eller andra stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

21 kap.

7 §³

Om mark- och miljödomstolen finner att en verksamhet eller åtgärd endast kan tillåtas enligt 2 kap. 9 § första stycket eller 10 § eller enligt 7 kap. 29 §, ska mark- och miljödomstolen med eget yttrande överlämna frågan till regeringen för prövning. Detsamma gäller om regeringen ska pröva

² Senaste lydelse 2023:632.

³ Senaste lydelse 2011:608.

tillåtligheten enligt 17 kap. 1 § eller om regeringen har förbehållit sig prövningen av tillåtligheten enligt 17 kap. 3 §.

Om mark- och miljödomstolen finner att ett mål hos domstolen rör även ett annat allmänt intresse av synnerlig vikt än sådant som avses i 1 kap. 1 §, ska domstolen med eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning. Detsamma gäller om Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten begär att målet av sådan anledning ska överlämnas till regeringen. Är det fråga om en statlig myndighets beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *eller* Försvarets radioanstalt, ska domstolen alltid med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning.

Om mark- och miljödomstolen finner att ett mål hos domstolen rör även ett annat allmänt intresse av synnerlig vikt än *ett* sådant som avses i 1 kap. 1 §, ska domstolen med *ett* eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning. Detsamma gäller om Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten begär att målet av *en* sådan anledning ska överlämnas till regeringen. Är det fråga om en statlig myndighets beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*, ska domstolen alltid med *ett* eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning.

Lydelse enligt prop. 2025/26:108 Föreslagen lydelse

26 kap.

3 §

Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna (tillsynsmyndigheter) enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över

1. miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och

2. avfallshanteringen enligt 15 kap. med undantag för sådan hantering av avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 12, 13 och 19 §§ och föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *eller* Försvarets radioanstalt.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk,

Denna lag träder i kraft den 2 juli 2026.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter

Härigenom föreskrivs att 32 § lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §¹

Beslut av Jordbruksverket eller av en annan statlig förvaltningsmyndighet enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EU-bestämmelser som lagen kompletterar, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Detsamma gäller beslut som har meddelats av ett organ med delegerade uppgifter eller av en fysisk person som har delegerats vissa uppgifter.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut som gäller Försvarsmakten eller Försvarets materielverk överklagas dock till regeringen.

Beslut som gäller Försvarsmakten, Försvarets materielverk eller Totalförsvarets forskningsinstitut överklagas dock till regeringen.

Denna lag träder i kraft den 2 juli 2026.

¹ Senaste lydelse 2021:170.

2.3 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 7 och 12 §§ plan- och bygglagen (2010:900) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

7 §¹

Om ett ärende som har överklagats hos en mark- och miljödomstol rör en fråga som har särskild betydelse för Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *eller* Försvarets radioanstalt och domstolen inte kan avgöra målet utan att pröva frågan, ska domstolen överlämna målet till regeringen för prövning.

Om ett ärende som har överklagats hos en mark- och miljödomstol rör en fråga som har särskild betydelse för Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* och domstolen inte kan avgöra målet utan att pröva frågan, ska domstolen överlämna målet till regeringen för prövning.

12 §²

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga

1. ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan vars genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk på ett sådant sätt som anges i 4 kap. 34 § andra stycket denna lag, och

2. ett beslut att ge bygglov eller positivt förhandsbesked för en åtgärd som anges i 4 kap. 2 § första stycket 3 a och som ska föregås av en bedömning av om åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *eller* Försvarets radioanstalt.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*.

Denna lag träder i kraft den 2 juli 2026.

¹ Senaste lydelse 2025:974.

² Senaste lydelse 2021:785.

2.4 Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 3 § och 10 kap. 2 § strålskyddslagen (2018:396) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

3 §

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlämna tillsynsuppgifter till

1. försvarsinspektören för hälsa och miljö i fråga om verksamhet som utövas av Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket *eller* Försvarets radioanstalt, och

1. försvarsinspektören för hälsa och miljö i fråga om verksamhet som utövas av Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*, och

2. en kommunal nämnd som fullgör uppgifter inom miljö- och hälso-skyddsområdet i fråga om andra verksamheter än sådana som anges i 1.

10 kap.

2 §

Beslut enligt denna lag får överklagas.

Beslut som avser Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket *eller* Försvarets radioanstalt *eller* ytterligare villkor enligt 6 kap. 22 § överklagas till regeringen. Andra beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Beslut som avser Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* *eller* ytterligare villkor enligt 6 kap. 22 § överklagas till regeringen. Andra beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 2 juli 2026.

3 Ärendet och dess beredning

Totalförsvarets forskningsinstitut är en statlig myndighet som bedriver forskning inom totalförsvaret. Enligt nu gällande rätt omfattas inte Totalförsvarets forskningsinstitut av samma reglering av tillstånd och tillsyn på miljö- och hälsoskyddsområdet, livsmedelskontroll och tillsyn på strålskyddsområdet som övriga försvarsmyndigheter. I promemorian Ändrade regler om tillsyn m.m. över Totalförsvarets forskningsinstitut (Ds 2024:1) föreslås att Totalförsvarets forskningsinstitut ska omfattas av samma reglering som Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt på dessa områden.

En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i Försvarsdepartementet (Fö2024/00095).

I denna lagrådsremiss behandlar regeringen promemorians lagförslag.

4 Behovet av en ny reglering

4.1 Totalförsvarets forskningsinstitut

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) är en statlig myndighet som bedriver forskning, metod- och teknikutveckling samt utredningsarbete för totalförsvaret. Bland uppdragsgivarna finns bl.a. Försvarsmakten, Försvarets materielverk (FMV), Regeringskansliet, Myndigheten för civilt försvar och flygindustrin. För att möjliggöra verksamheten har FOI tillgång till speciallaboratorier för kemiska och biologiska vapen, marina experimentstationer, superdatorer, laboratorier för explosiva föremål och verkstäder. Myndigheten bedriver även viss försvarsunderrättelseverksamhet.

4.2 Försvarsinspektören för hälsa och miljö uppdrag och ansvar

Försvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) är en oberoende tillsynsfunktion inom Försvarsmakten. FIHM bedriver tillsyn enligt miljöbalken över Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt (FRA). Uppdraget innefattar bl.a. tillsyn inom området miljö- och hälsoskydd, vilket inkluderar avfallshantering och kemikalier.

Ett stort antal miljöfarliga verksamheter ska anmälas vid start, ändring och avveckling, exempelvis vid uppförande av en skjutbana. Anmälan om miljöfarlig verksamhet som rör Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket eller FRA ska göras till FIHM (9 kap. 8 § tredje

stycket miljöbalken, 1 kap. 10 § miljöprövningsförfordningen [2013:251] och 2 kap. 4 § miljötillsynsförfordningen [2011:13]).

FIHM bedriver även kontroll över livsmedel och dricksvatten bl.a. på restauranger, fartygskök och dricksvattenanläggningar inom Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket och FRA. Inom Försvarsmaktens verksamhet ansvarar FIHM också för tillsynen över hälso- och sjukvården, tandvården och smittskyddet (43 § förfordningen [2024:1333] med instruktion för Försvarsmakten).

Därutöver utövar FIHM tillsyn över verksamheter som Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket och FRA bedriver i en omgivning av joniserande strålning enligt strålskyddslagen (2018:396) och strålskyddsförfordningen (2018:506). FIHM ansvarar även för djurskyddskontrollen i Försvarsmaktens verksamhet.

Av 67 § förfordningen med instruktion för Försvarsmakten framgår att FIHM beslutar om de föreskrifter som Försvarsmakten får meddela bl.a. enligt förfordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd samt avfallsförfordningen (2020:614). FIHM har dessutom i en rad andra specialförfattningar fått bemyndigande att utfärda föreskrifter.

4.3 Det finns skäl att låta Totalförsvarets forskningsinstitut omfattas av motsvarande reglering som övriga försvarsmyndigheter

Enligt gällande rätt omfattas inte FOI av samma reglering rörande tillstånd till och anmälan om miljöfarlig verksamhet som Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket och FRA. Likaså utövar inte FIHM tillsyn inom miljö- och hälsoskyddsområdet, livsmedelskontroll och tillsyn på strålskyddsområdet över FOI:s verksamhet.

Av förarbetena till miljöbalken framgår att tillsynen av försvarets verksamheter bör utövas av generalläkaren – nuvarande FIHM – dels med hänsyn till karaktären av försvarets verksamhet och dess nationella betydelse, dels med beaktande av möjligheterna att säkerställa relevant kompetens samt enhetlighet i rättstillämpningen (prop. 1997/98:45 s. 504).

FOI bedriver verksamhet av samma karaktär och betydelse för Sveriges försvar som övriga försvarsmyndigheter. Verksamheten präglas alltså av samma särart och därmed behov av särskilda bestämmelser i fråga om tillstånd, tillsyn och kontroll som övriga försvarsmyndigheter. Att FOI i dag inte omfattas av samma reglering som övriga försvarsmyndigheter riskerar att leda till negativa konsekvenser för totalförsvaret. Det finns därför behov av att FOI ska omfattas av motsvarande reglering som Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket och FRA i fråga om tillstånd till och anmälan om miljöfarlig verksamhet. Likaså bör FIHM ansvara för tillsynen över FOI i fråga om miljö- och hälsoskydd, livsmedelsområdet och strålskydd. Även vad gäller överklaganden och överlämnande av mål finns det ett behov av att FOI omfattas av motsvarande reglering som övriga försvarsmyndigheter. I denna lagrådsremiss föreslår regeringen de lagändringar som behövs för att tillgodose dessa behov. Utöver föreslagna lagändringar krävs även ändringar på förordningsnivå, vilka inte omhändertats inom ramen för denna lagrådsremiss.

5 Regler om tillstånd och tillsyn ska motsvara de som gäller för andra försvarsmyndigheter

5.1 Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet ska prövas av länsstyrelsen

Regeringens förslag

Länsstyrelsen ska alltid pröva en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Totalförsvarets forskningsinstitut.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Tillstånd till och anmälan om miljöfarlig verksamhet

Regler om tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarliga verksamheter finns i 9 kap. miljöbalken. Regeringen har meddelat föreskrifter om vilka typer av miljöfarliga verksamheter som är tillstånds- respektive anmälningspliktiga i miljöprövningsförfordningen.

Av 9 kap. 8 § andra stycket miljöbalken följer att ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Försvarsmakten, Försvarets materielverk (FMV), Fortifikationsverket eller Försvarets radioanstalt (FRA) prövas av länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut kan överklagas till mark- och miljödomstolen enligt 21 kap. 1 § andra stycket miljöbalken. I fråga om beslut som rör dessa försvarsmyndigheter ska inte domstolen avgöra målet i sak utan med ett eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning (21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken).

Anmälan om miljöfarlig verksamhet som rör Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket eller FRA ska göras till försvarsinspektören för hälsa och miljö, förkortad FIHM (9 kap. 8 § tredje stycket miljöbalken, 1 kap. 10 § miljöprövningsförfordningen och 2 kap. 4 § miljötillsynsförfordningen).

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) omfattas inte av samma särreglering som övriga försvarsmyndigheter när det gäller tillstånd till och anmälan om miljöfarlig verksamhet, utan omfattas av ordinarie bestämmelser i miljöbalken och anknytande förfordningar. Enligt 1 kap. 6 § miljöprövningsförfordningen ska ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet göras hos mark- och miljödomstol eller länsstyrelse beroende på vilken typ av verksamhet som ansökan avser. Anmälan om miljöfarlig verksamhet respektive ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet

hanteras av olika instanser beroende på vilka miljöeffekter verksamheten ger upphov till.

Anmälan om miljöfarlig verksamhet ska enligt 1 kap. 10 § miljöprövningsförordningen göras till tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndighet för FOI är länsstyrelse eller kommun (26 kap. 3 § miljöbalken och 1 kap. 19 och 20 §§ och 2 kap. 29 § miljötillsynsförordningen).

Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör FOI bör prövas av länsstyrelsen

Tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt ska enligt 9 kap 8 § andra stycket miljöbalken alltid prövas av länsstyrelsen. Det saknas skäl för att en annan ordning ska gälla för FOI än för övriga försvarsmyndigheter som står under tillsyn av FIHM. Bestämmelsen i 9 kap. 8 § andra stycket miljöbalken bör därför ändras så att den även omfattar FOI.

Av samma anledning saknas det skäl att låta en annan ordning gälla anmälningar om miljöfarlig verksamhet av FOI än för övriga försvarsmyndigheter som omfattas av FIHM:s tillsynsansvar. Detta regleras dock på lägre föreskriftsnivå än i lag och behandlas därför inte i lagrådsremissen.

I promemorian Ny myndighet för miljöprövning (KN2025/01878) föreslås att en ny myndighet för miljöprövning, Miljöprövningsmyndigheten, från och med den 1 juli 2027 ska ta över ärenden som i dag handläggs av länsstyrelsernas miljöprövnings-delegationer. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

5.2 Vissa särregleringar i miljöbalken ska även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut

Regeringens förslag

Bemyndigandet för regeringen med innebörden att regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet, under vissa förutsättningar, får överlåta åt en kommun att utöva tillsyn ska inte gälla verksamheter som utövas av Totalförsvarets forskningsinstitut.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska för Totalförsvarets forskningsinstituts verksamhet få meddela föreskrifter om avfallshantering som avviker från miljöbalken.

Promemorians förslag

Förslagen i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna är positiva till eller invänder inte mot förslagen. *FMV* anser att författningsförslagen kan bidra till ett ökat skydd för de uppgifter hos FOI som omfattas av försvarssekretess.

Länsstyrelsen Östergötland anser att FIHM bör utföra tillsyn över djurhållningen om sådan verksamhet bedrivs inom FOI. Det skulle vara rimligt och konsekvent med hänsyn till att tillsynen av djurhållningen inom Försvarsmakten utförs av FIHM.

Skälen för regeringens förslag

Tillsynen över miljö- och hälsoskydd

Begreppet miljö- och hälsoskydd är brett och används för miljöbalkens område. I uttrycket ingår avfallshantering och kemikalier. Avfallshantering och kemikalier styrs inte av separata lagar, utan ligger under miljöbalken.

I 26 kap. 3 § första stycket miljöbalken anges vilka som är tillsynsmyndigheter över miljöbalken. FIHM ansvarar för tillsynen av samtliga verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, FMV och FRA, förutom i vissa avseenden där Kemikalieinspektionen är tillsynsmyndighet (43 § förordningen med instruktion för Försvarsmakten samt 2 kap. 4 § och 21 § första stycket 1 och 3 miljötillsynsförordningen). Enligt paragrafens fjärde stycke bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om att tillsynsmyndigheten i vissa avseenden får överlåta tillsynsansvaret på en kommun. Överlåtelse av tillsynsansvaret på en kommun får emellertid inte ske för verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, FMV och FRA.

FIHM får enligt 26 kap. 9 § miljöbalken meddela de förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalkens bestämmelser ska följas och likställs alltså i detta sammanhang med en myndighet. Tillsynsbesluten kan enligt 18 kap. 1 § miljöbalken överklagas till regeringen.

FIHM har dock inte ansvaret för tillsynen enligt miljöbalken i fråga om verksamheter och åtgärder inom FOI. Över FOI är det länsstyrelsen och kommunen som utövar tillsyn enligt 26 kap. 3 § första stycket miljöbalken och 2 kap. miljötillsynsförordningen. Länsstyrelsen har som huvudregel ansvar för tillsynen av bl.a. miljöfarlig verksamhet och verksamheter som orsakar miljöskador (2 kap. 29 § miljötillsynsförordningen).

FIHM ansvarar för tillsynen på kemikalieområdet enligt miljöbalken beträffande åtgärder inom Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket och FRA, med undantag för viss tillsyn och kontroll som utförs av Kemikalieinspektionen (26 kap. 3 § miljöbalken samt 2 kap. 4 och 5 §§ miljötillsynsförordningen). När det gäller FOI saknas motsvarande särreglering och tillsynen utförs av Kemikalieinspektionen.

Tillsynsansvaret över FOI ska inte få överlåtas till en kommun

Överlåtelse av tillsynsansvar får enligt 26 kap. 3 § fjärde stycket miljöbalken inte ske till en kommunal nämnd för verksamhet som avser Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket och FRA. Försvarets verksamhet anses nämligen vara av sådan karaktär och nationell betydelse att staten bör ha ansvar över tillsynen (prop. 1997/98:45 s. 504). FOI bedriver verksamhet av samma karaktär och betydelse för Sveriges försvar som övriga försvarsmyndigheter som står under tillsyn av FIHM. Det är därför rimligt att FOI har samma tillsynsmyndighet som övriga

försvarsmyndigheter med liknande verksamhet. FOI:s främsta uppdragsgivare är Försvarmakten och FMV. FOI har vidare en betydande samverkan med de övriga försvarsmyndigheterna. Fortifikationsverket, som är både uppdragsgivare och ägare av den anläggning vid Grindsjön där FOI bedriver verksamhet, står under FIHM:s tillsyn. Verksamheten försvåras av att myndigheterna står under olika tillsynsmyndigheter. Det framstår därför som naturligt att även FOI omfattas av FIHM:s tillsynsansvar i fråga om miljö- och hälsoskydd. En sådan ordning skulle dessutom säkerställa relevant kompetens inom tillsynsfunktionen och garantera enhetlighet i rättstillämpningen vid tillsynen över försvarsmyndigheternas verksamheter.

Tillsynsansvaret över FOI bör, i likhet med övriga försvarsmyndigheter, vara ett ansvar för staten. Förbudet att överlåta tillsynsansvaret till kommunerna bör därför även omfatta FOI. När det gäller tillsynsansvaret över miljö- och hälsoskydd regleras detta på lägre föreskriftsnivå än i lag och behandlas därför inte i denna lagrådsremiss.

Länsstyrelsen Östergötland anser att FIHM också bör utföra tillsyn över djurhållningen, om sådan verksamhet bedrivs inom FOI. När det gäller djurhållning bedriver FOI sådan verksamhet i mycket liten omfattning. Frågan om tillsyn över FOI:s djurhållning behandlas inte i den promemoria som ligger till grund för denna lagrådsremiss. Det saknas därmed beredningsunderlag för att i detta lagstiftningsarbete bedöma och eventuellt förändra tillsynen och kontroll över djurskyddet.

Föreskriftsrätt inom avfallsområdet

I 15 kap. miljöbalken behandlas regler om avfall och förebyggande av avfall. Tillsynen över Försvarmaktens, Fortifikationsverkets, FMV:s och FRA:s avfallshantering utövas av FIHM.

I propositionen *Reformering av avfallslagstiftningen* för ökad materialåtervinning (prop. 2025/26:108) föreslås att hittillsvarande 15 kap. miljöbalken upphävs och ersätts med ett nytt 15 kap. med en ny disposition. I propositionen föreslås bestämmelsen i nuvarande 15 kap. 46 § flyttas till 56 §. Ändringen är redaktionell. Enligt bestämmelsen får regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer för Försvarmaktens, Fortifikationsverkets, FMV:s och FRA:s verksamhet meddela särskilda föreskrifter som avviker från kapitlet om avfall.

Som en konsekvens av att tillsynen över FOI på miljö- och hälsoskyddsområdet föreslås flyttas till FIHM bör föreskriftsrätten gälla även i fråga om FOI. Detta skulle innebära att de försvarsmyndigheter som står under tillsyn av FIHM när det gäller miljö- och hälsofrågor behandlas på ett enhetligt och överblickbart sätt. Det föreslås därför att bemyndigandet i 15 kap. 56 § miljöbalken utvidgas till att även omfatta FOI.

5.3 Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska utöva tillsyn på strålskyddsområdet

Regeringens förslag

Bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlämna tillsynsuppgifter till försvarsinspektören för hälsa och miljö ska utvidgas till att även omfatta verksamhet som utövas av Totalförsvarets forskningsinstitut.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker eller invänder inte mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag

FIHM bör utföra tillsynen över FOI inom strålskyddsområdet

Syftet med strålskyddslagen är att skydda människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av strålning (1 kap. 1 § strålskyddslagen). Lagen omfattar såväl joniserande som icke-joniserande strålning. Strålsäkerhetsmyndigheten utövar tillsyn över att bestämmelserna i strålskyddslagen och strålskyddsförordningen följs (8 kap. 1 § strålskyddslagen och 8 kap. 1 § strålskyddsförordningen). Viss tillsyn på området utövas dessutom av Arbetsmiljöverket, Boverket och kommunala nämnder.

Av 8 kap. 3 § 1 strålskyddslagen framgår att regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlämna tillsynsuppgifter till FIHM i fråga om verksamhet som utövas av Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket och FRA. Med stöd av bemyndigandet har regeringen meddelat föreskrifter i 8 kap. 2 § andra stycket strålskyddsförordningen och därmed är det alltså FIHM som utövar tillsyn över dessa försvarsmyndigheters verksamhet på detta område. Enligt 8 kap. 3 § 2 strålskyddslagen får aldrig tillsyn över sådan verksamhet som utövas av utpekade försvarsmyndigheter överlätas till en kommunal nämnd.

I förhållande till FOI saknas motsvarande särreglering som för övriga försvarsmyndigheter och tillsynen sker således enligt ordinarie reglering. Promemorian föreslår att FOI ska omfattas av FIHM:s tillsynsansvar inom strålskyddsområdet i motsvarande omfattning som gäller för Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket och FRA. Regeringen delar promemorians bedömning att det skulle skapa en enhetlighet om FOI omfattades av samma reglering som dessa försvarsmyndigheter. Mot denna bakgrund bör regeringens föreskriftsrätt enligt 8 kap. 3 § strålskyddslagen om tillsyn på strålskyddsområdet utvidgas till att även omfatta FOI. Ändringen medför även att tillsynen över verksamhet som FOI bedriver aldrig får överlätas till en kommunal nämnd.

6 Överklaganden och överlämnanden av mål

6.1 Mark- och miljödomstolen ska överlämna vissa mål som rör Totalförsvarets forskningsinstitut till regeringen

Regeringens förslag

Mark- och miljödomstolen ska med ett eget yttrande överlämna ärenden om en statlig myndighets beslut som rör Totalförsvarets forskningsinstitut till regeringen för prövning.

Om ett ärende som har överklagats hos en mark- och miljödomstol rör en fråga som har särskild betydelse för Totalförsvarets forskningsinstitut och domstolen inte kan avgöra målet utan att pröva frågan, ska domstolen överlämna målet till regeringen för prövning.

Promemorians förslag

Förslagen i promemorian stämmer i huvudsak överens med regeringens. Promemorian föreslår inte att Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) ska omfattas av 13 kap. 7 § plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker eller invänder inte mot förslagen. *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* påpekar att FOI även bör omfattas av regleringen i 13 kap. 7 § PBL som, i likhet med 21 kap. 7 § miljöbalken, behandlar överlämnande av mål till regeringen.

Skälen för regeringens förslag

Överklagande enligt miljöbalken

Av förarbetena till 21 kap. 7 § miljöbalken om statliga myndigheters beslut framgår att ärenden som rör försvaret inte i något avseende ska prövas av miljödomstol, utan ska överlämnas till regeringens avgörande (prop. 1997/98:45 s. 467). I linje med detta ska mark- och miljödomstolen, enligt paragrafens andra stycke, med ett eget yttrande överlämna ärenden om statliga myndigheters beslut som rör Försvarmakten, Försvarets materielverk (FRA), Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt (FRA) till regeringen för prövning. Dessutom ska försvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) beslut enligt miljöbalken, eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av balken, överklagas till regeringen (18 kap. 1 § första stycket 2 miljöbalken).

För verksamhet som bedrivs av FOI gäller att ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet prövas av länsstyrelse eller mark- och miljödomstol. Länsstyrelsens beslut kan överklagas till mark- och miljödomstol enligt 21 kap. 1 § andra stycket miljöbalken. Mark- och miljödomstolen ska enligt vissa särskilda situationer som anges i 21 kap.

7 § miljöbalken lämna över målet till regeringen. I annat fall prövas målet i domstol.

I likhet med promemorians förslag anser regeringen att beslut och ärenden på miljö- och hälsoskyddsområdet som avser FOI bör överklagas respektive överlämnas till regeringen. En sådan ordning är i enlighet med den generella bedömningen att frågor som rör försvaret typiskt sett är av sådan natur att ett ställningstagande från regeringen krävs. Ordningen är även i linje med uttalandet om försvarsmyndigheternas särställning i förhållande till miljöbalken. Förslaget skulle dessutom innebära en enhetlighet i fråga om överklagandeförfarandet i miljöärenden för de försvarsmyndigheter som FIHM har tillsynsansvar över. Regeringen föreslår därför att uppräknningen av myndigheter i 21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken utvidgas till att även omfatta FOI.

Överklaganden enligt plan- och bygglagen

Av 13 kap. 7 § PBL följer att om ett ärende, som har överklagats hos en mark- och miljödomstol, rör en fråga som har särskild betydelse för Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket och FRA och domstolen inte kan avgöra målet utan att pröva frågan, ska domstolen överlämna målet till regeringen för prövning. Paragrafen ändrades den 1 december 2025. Ändringen innebär att domstolen ska bedöma de inledande frågorna om bl.a. överklagbarhet och talerätt. Om förutsättningar för att kunna pröva målet i sak inte finns ska domstolen avgöra målet slutligt. Domstolen ska även avgöra målet slutligt om det är möjligt utan att den eller de frågor som har särskild betydelse för någon av försvarsmyndigheterna kan läggas till grund för avgörandet (prop. 2024/25:169 s. 485). Med uttrycket särskild betydelse avses sådana allmänna lämplighetsfrågor som rör lokalisering antingen av anläggningar för försvarets ändamål eller av byggnader eller verksamheter som kan påverka utnyttjandet av försvarets anläggningar (prop. 2002/03:27 s. 15 f). I likhet med vad *Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)* för fram anser regeringen att även FOI bör omfattas av regleringen.

6.2 Beslut enligt lagen om foder och animaliska biprodukter som gäller Totalförsvarets forskningsinstitut ska överklagas till regeringen

Regeringens förslag

Beslut enligt lagen om foder och animaliska biprodukter som gäller Totalförsvarets forskningsinstitut ska överklagas till regeringen.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Syftet med lagen om foder och animaliska biprodukter

Lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter syftar till att säkerställa en hög skyddsnivå för djurs och människors hälsa när det gäller foder och animaliska biprodukter. Exempel på animaliska biprodukter är matavfall, ull, fjädrar, äggskal och naturgödsel. Lagen gäller i alla led från och med primärproduktionen av foder till och med utsläpp av foder på marknaden eller utfodring av djur. Lagen gäller också för befattning med animaliska biprodukter och därav framställda produkter.

Kontrollmyndigheter enligt lagen

Den offentliga kontrollen utövas av kontrollmyndigheterna, dvs. Statens jordbruksverk, länsstyrelserna eller andra statliga myndigheter och kommuner. Annan offentlig verksamhet utförs av kontrollmyndigheterna och andra statliga myndigheter enligt vad som anges i lagen och i föreskrifter som regeringen meddelar (12 § första och andra styckena lagen om foder och animaliska biprodukter). Den närmare ansvarsfördelningen mellan kontrollmyndigheterna anges i förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter.

Av 12 a och 12 b §§ förordningen om foder och animaliska produkter följer att FIHM är behörig myndighet att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen när kontrollen bl.a. avser foder och verksamheten bedrivs inom Försvarmakten eller FMV av eller för respektive myndighet.

För motsvarande kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med denna kontroll i fråga om FOI utövas den av kommun eller länsstyrelse.

Överklagande av beslut

Enligt 32 § lagen om foder och animaliska biprodukter får beslut av Jordbruksverket eller av en annan statlig förvaltningsmyndighet enligt lagen samt enligt föreskrifter och EU-bestämmelser på området överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut som gäller Försvarmakten och FMV ska dock enligt paragrafens fjärde stycke överklagas till regeringen. I förarbetena till lagen uttalas att dessa myndigheters verksamhet är av speciellt slag och att det därför är angeläget att frågorna avgörs av regeringen (prop. 2016/17:144 s. 38).

I linje med promemorians förslag att FIHM ska överta den offentliga kontrollen och annan offentlig verksamhet av foder och animaliska biprodukter för FOI bör även beslut som gäller myndigheten överklagas till regeringen. Även FOI:s verksamhet är av sådant speciellt slag som motiverar en prövning av regeringen. Förslaget medför dessutom en enhetlighet på området. FOI bör därför läggas till i uppräkningsdelen av myndigheter i 32 § fjärde stycket lagen om foder och animaliska biprodukter.

6.3 Beslut på strålskyddsområdet som avser Totalförsvarets forskningsinstitut ska överklagas till regeringen

Regeringens förslag

Beslut enligt strålskyddslagen som avser Totalförsvarets forskningsinstitut ska överklagas till regeringen.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker eller invänder inte mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Av 10 kap. 2 § andra stycket strålskyddslagen framgår att beslut som avser Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket och FRA eller ytterligare villkor enligt 6 kap. 22 § samma lag överklagas till regeringen. Bestämmelsen motiveras med att överklagande bör göras hos regeringen i linje med vad som gäller på miljöbalkens område (prop. 1997/98:90 s. 355 f.).

Eftersom FIHM i avsnitt 5.3 föreslår utöva tillsyn över FOI på strålskyddsområdet bör samma överklagandereglering gälla för dessa beslut som för beslut rörande övriga angivna försvarsmyndigheter. Regeringen föreslår därför att uppräknningen av myndigheter i 10 kap. 2 § andra stycket strålskyddslagen utvidgas till att även omfatta FOI.

6.4 Miljöorganisationers särskilda klagorätt begränsas i förhållande till Totalförsvarets forskningsinstitut

Regeringens förslag

Miljöorganisationers särskilda klagorätt enligt miljöbalken och plan- och bygglagen ska inte omfatta domar och beslut som gäller Totalförsvarets forskningsinstitut.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna har inga invändningar eller yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Försvarsmakten, FMV, Fortifikationsverket och FRA är undantagna från miljöorganisationernas särskilda klagorätt enligt 16 kap. 13 § andra stycket miljöbalken. Enligt förarbetena till bestämmelsen borde miljöorganisationer inte ha rätt att överklaga beslut som rör försvaret då sådana ärenden ofta är av så känslig natur att talerätten inte bör utvidgas i förhållande till vad som gällde när miljöbalken infördes (prop. 1997/98:45 s. 490). Även ärenden som rör FOI får anses vara av känslig natur. Bestämmelsen i 16 kap. 13 § andra stycket miljöbalken bör därför utvidgas till att även omfatta FOI. På så sätt uppnås även en enhetlighet i fråga om de försvarsmyndigheter som FIHM har tillsynsansvar över.

I 13 kap. 12 § PBL finns också regler om miljöorganisationers rätt att överklaga beslut enligt lagen. Paragrafens andra stycke innehåller, likt motsvarande bestämmelse i miljöbalken, ett undantag för Försvarsmakten, Fortifikationsverket, FMV och FRA. I likhet med undantaget i miljöbalken ansågs beslut om bygglov och detaljplaner som avser totalförsvaret vara av känslig natur och att det därför fanns skäl att införa en motsvarande begränsning i miljöorganisationers rätt att överklaga (prop. 2020/21:174 s. 10). I linje med att miljöorganisationers klagorätt enligt miljöbalken föreslås begränsas även i förhållande till FOI bör samma ordning gälla enligt PBL. FOI bör därför ingå i gruppen försvarsmyndigheter som är undantagna klagorätten enligt 13 kap. 12 § andra stycket PBL.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska ta emot alla ärenden om miljö- och hälsofrågor som kommit in till nuvarande tillsynsmyndigheter före ikraftträdandet, men som ännu inte avgjorts. Ärenden om tillstånd till miljöfarlig verksamhet ska överlämnas till ansvarig länsstyrelse. Överklagade beslut om tillståndsärenden för miljöfarlig verksamhet ska överlämnas till regeringen för prövning. Även överklagade beslut enligt strålskyddslagen och enligt lagen om foder och animaliska biprodukter ska överlämnas till regeringen för prövning.

Lagändringarna ska träda i kraft den 2 juli 2026.

Regeringens bedömning

Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

Promemorians förslag och bedömning

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. Promemorian föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2025.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna yttrar sig inte i frågan.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) anser att myndigheten har behov av ett tidigare ikraftträdande än den 1 juli 2025. *Länsstyrelsen Östergötland* bedömer att författningsändringarna bör träda i kraft i samband med ett årsskifte, eftersom det underlättar för tillsynsmyndigheternas administration vid hantering av tillsynsuppgifter.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Regeringen delar *FOI:s* synpunkt att de författningsändringar som promemorian föreslår bör träda i kraft så snart som möjligt. Förslagen bör inte kräva några omfattande förberedelseåtgärder för försvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) eftersom tillsynsfunktionen redan i dag har kompetensen för den föreslagna utvidgningen av tillsynsupdraget. Till skillnad från *Länsstyrelsen Östergötland* – och med hänsyn till *FOI:s* behov av ett tidigt ikraftträdande – anser regeringen att lagändringarna bör träda i kraft den 2 juli 2026.

Tillsynsfunktionen bör ta emot alla ärenden om tillsyn och kontroll av miljö- och hälsofrågor som kommit in till nuvarande tillsynsmyndigheter före ikraftträdandet men som ännu inte avgjorts. Sådana ärenden ska vid ikraftträdandet överlämnas till FIHM. Det behövs inga särskilda övergångsbestämmelser om detta.

Det behövs inte heller övergångsbestämmelser för ändringarna av ansvarig prövningsinstans för tillståndsärenden för miljöfarlig verksamhet. Pågående ärenden ska överlämnas till ansvarig länsstyrelse. Överklagade beslut ska överlämnas till regeringens prövning.

Överklagade beslut enligt strålskyddslagen och lagen om foder och animaliska biprodukter som avser FOI ska överlämnas till regeringen för prövning. Även i dessa fall saknas det behov av övergångsbestämmelser.

8 Konsekvenser

Regeringens bedömning

Förslagen bedöms bidra till enhetlighet i fråga om tillsynen på miljö- och hälso- och strålskyddsområdet, livsmedelsområdet och strålskyddsområdet över de verksamheter som bedrivs för eller av Totalförsvarets forskningsinstitut.

Förslagen bedöms innebära utökade tillsynsuppgifter för försvarsinspektören för hälsa och miljö och därmed en något högre arbetsbelastning för tillsynsfunktionen. Förslagen innebär en mindre kostnadsökning för försvarsinspektören för hälsa och miljö. De ökade kostnaderna bedöms rymmas inom befintliga ekonomiska ramar.

Förslagen bedöms leda till att kommunernas kostnader minskar marginellt, men medför inte något behov av ekonomisk reglering.

Förslagen bedöms medföra att arbetsbelastningen för mark- och miljöödomstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna minskar något. Detta medför dock inte något behov av ekonomisk reglering.

Förslagen bedöms också innebära minskade tillsynsuppgifter för länsstyrelserna, men en viss ökning av tillståndsärenden. Förslagen bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för länsstyrelserna.

Förslagen bedöms även medföra att Strålsäkerhetsmyndigheten och Arbetsmiljöverket får något färre arbetsuppgifter. Detta innebär inget behov av ekonomisk reglering.

Förslagen berör enskilda genom att miljöorganisationernas särskilda klagorätt begränsas och instansordningen förändras.

Förslagen bedöms inte få några miljömässiga konsekvenser.

Promemorians bedömning

Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över bedömningen.

Folkhälsomyndigheten framhåller vikten av att en fördjupad konsekvensutredning utförs med anledning av eventuella miljö- och hälsorisker som Försvarsmaktens verksamhet kan medföra även utanför Försvarsmaktens anläggningar.

Skälen för regeringens bedömning

Konsekvenser för Totalförsvarets forskningsinstitut

Förslagen bidrar till en enhetlig tillsyn på miljö- och hälsoskyddsområdet, livsmedelsområdet och strålskyddsområdet eftersom försvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) föreslås utöva tillsynen över de verksamheter som bedrivs för eller av Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI).

Att tillsynsansvaret för miljö- och hälsoskydd och strålskydd överförs till FIHM innebär också större möjligheter för FOI att säkerställa relevant kompetens i försvarsmyndigheternas arbete och enhetlighet i rättstillämpningen.

Konsekvenser för försvarsinspektören för hälsa och miljö

Förslagen innebär en mindre kostnadsökning för FIHM med anledning av utökade arbetsuppgifter. Om tillsynsfunktionen ska kunna bibehålla samma ambitionsnivå för tillsynen och kontrollen som i dag krävs det sammantaget ytterligare en halv årsarbetskraft. De ökade kostnaderna bedöms rymmas inom givna ekonomiska ramar för Försvarsmakten.

Konsekvenser för kommuner och regioner

Förslagen, som bl.a. innebär att visst tillsynsansvar flyttas från kommunerna till FIHM, bedöms medföra marginellt lägre kostnader för kommunerna eftersom kommunerna genom förslagen inte längre behöver utöva viss tillsyn. Den kommunala finansieringsprincipen syftar till att ge

kommuner och regioner adekvat finansiering när staten ålägger dem nya uppgifter och åtaganden. Med adekvat finansiering avses att statligt beslutade reformer varken ska vara under- eller överfinansierade. Detta innebär att om staten fattar beslut som gör att den kommunala verksamheten kan bedrivas till en lägre kostnad, ska de statliga bidragen enligt finansieringsprincipen minskas i motsvarande mån. Eftersom den eventuella kostnadsminskningen i detta fall bedöms bli marginell kräver förslaget inte någon ekonomisk reglering.

Konsekvenser för domstolarna

Förslagen medför konsekvenser för mark- och miljödomstolarna på så sätt att domstolarna inte längre ska pröva ansökningar från FOI om tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. 8 § miljöbalken. I stället ska en ansökan prövas av länsstyrelsen och vid ett överklagande ska mark- och miljödomstolarna med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning.

Eftersom förslagen även innebär att kommunerna inte längre kommer att fatta tillsynsbeslut i fråga om FOI, kommer inte mark- och miljödomstolarna heller att pröva överklaganden av sådana beslut. Även länsstyrelsernas tillsynsansvar begränsas till att endast avse tillsyn över djurskyddslagen (2018:1192). De tillsynsbeslut som fattas av FIHM kommer att överklagas till regeringen. För Mark- och miljööverdomstolen innebär ändringarna att domstolen i princip inte kommer att pröva överklaganden av domar och beslut som rör FOI. Eftersom tillstånds- och tillsynsärendena som rör FOI är få bedöms ändringarna sammantaget endast medföra en marginellt minskad belastning respektive ärendetillströmning till domstolarna.

Konsekvenser för regeringen och Regeringskansliet

Förslagen om rätt att överklaga tillsynsfunktionens beslut i tillsyns- och kontrollärenden samt länsstyrelsernas beslut i tillståndsärenden till regeringen förväntas inte leda till någon märkbart ökad ärendetillströmning till regeringen och Regeringskansliet. Likaså kommer förslagen om att beslut i ärenden om foder och animaliska biprodukter samt strålskydd som rör FOI ska överklagas till regeringen i stället för till de allmänna förvaltningsdomstolarna medföra en något lägre ärendetillströmning till domstolarna och motsvarande ärendeökning för regeringen och Regeringskansliet. Även förslagen om att regeringen ska pröva mål enligt miljöbalken och PBL, som annars skulle ha prövats av mark- och miljödomstolen, kommer att medföra viss ärendeökning. Ärendetillströmningen bedöms emellertid vara så pass begränsad att förslagen inte medför några större kostnadsökningar för regeringen eller Regeringskansliet.

Konsekvenser för Strålsäkerhetsmyndigheten, Arbetsmiljöverket och länsstyrelserna

Förslagen om ändring i strålskyddslagen medför en viss minskning av ärenden hos Strålsäkerhetsmyndigheten och Arbetsmiljöverket. Det förväntas dock inte bli fråga om någon märkbar förändring och de ekonomiska konsekvenserna bedöms bli marginella.

Länsstyrelserna påverkas av förslagen eftersom de föreslås bli första instans vid prövning av tillstånd enligt 9 kap. 8 § miljöbalken som rör FOI. Förslagen medför också att länsstyrelserna endast i begränsad omfattning kommer att handlägga tillsynsärenden som rör FOI. Sammantaget förväntas förslagen därför inte medföra några märkbara ekonomiska konsekvenser för länsstyrelserna.

Konsekvenser för enskilda

Förslagen berör enskilda på så sätt att miljöorganisationernas särskilda rätt att överklaga domar och beslut enligt 16 kap. 13 § miljöbalken och 13 kap. 12 § PBL begränsas. Sedan tidigare har den särskilda överklaganderätten för miljöorganisationer i miljöbalken inte gällt domar och beslut som avser Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt. De skäl som motiverat undantaget för de uppräknade försvarsmyndigheterna – att besluten i fråga ofta är av så känslig natur att kretsen av klagoberättigade inte bör utvidgas – gäller även för de verksamheter som FOI bedriver. Trots att förslaget innebär en inskränkning jämfört med nuvarande ordning finns det, som redogörs för i avsnitt 6.4, tungt vägande skäl för att domar och beslut enligt miljöbalken och plan- och bygglagen som rör FOI också bör vara undantagna från den särskilda överklaganderätten.

Vidare innebär förslagen en ändring av instansordningen genom att beslut på miljö- och hälsoskyddsområdet som rör FOI ytterst ska prövas av regeringen. Följden av ändringen är att instansordningen blir densamma som för övriga försvarsmyndigheter som står under tillsyn av FIHM, vilket innebär en enhetlighet som för allmänhet och verksamhetsutövare bör framstå som mer begriplig än den nuvarande ordningen.

Övriga konsekvenser

Förslagen bedöms inte få några konsekvenser för jämställdheten, det kommunala självstyret eller sysselsättningen som behöver redovisas särskilt. Förslagen bedöms vara förenliga med de skyldigheter som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. Regeringen delar promemorians bedömning att förslagen inte medför några konsekvenser för miljön eller människors hälsa. Förslagen innebär ingen ändring i sak i fråga om de krav som ställs på verksamheter beträffande miljö- och hälsoskydd. Det behövs därför inte, som *Folkhälsomyndigheten* lyfter fram, någon fördjupad konsekvensutredning i det avseendet.

9 Författningskommentar

9.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

9 kap.

8 § Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet prövas av mark- och miljödomstolen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att ansökan om tillstånd för vissa slag av verksamheter ska prövas av länsstyrelsen. Regeringen får meddela föreskrifter om att en kommunal nämnd ska pröva frågor om tillstånd om den miljöfarliga verksamheten kan antas ha en liten miljöpåverkan. Tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* ska alltid prövas av länsstyrelsen.

Anmälan om miljöfarlig verksamhet ska, enligt föreskrifter som meddelas av regeringen, göras till försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen eller kommunen.

I paragrafen regleras vilken instans som prövar ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet och anmälan av miljöfarlig verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Ändringen i *andra stycket* innebär att tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Totalförsvarets forskningsinstitut ska prövas av länsstyrelsen.

15 kap.

56 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks, Försvarets radioanstalts *och Totalförsvarets forskningsinstituts* verksamhet meddela föreskrifter som avviker från det som annars anges i detta kapitel.

Paragrafen innehåller bemyndigande med innebörden att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avfallshantering som avviker från 15 kap. miljöbalken och berör vissa försvarsmyndigheters verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Ändringen innebär att bemyndigandet utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstituts verksamhet. Övrig ändring är endast språklig.

16 kap.

13 § Överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk, om upphävande av skydd av områden enligt 7 kap. eller om tillsyn enligt 10 kap. eller i sådana frågor enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som

1. har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen,
2. inte är vinstdrivande,
3. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och
4. har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3,

5, 7, 10, 13 eller 13 a § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut.

Den som vill överklaga med stöd av första eller andra stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

Paragrafen reglerar miljöorganisationers rätt att överklaga. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Ändringen i *andra stycket* innebär att rätten för vissa miljöorganisationer att överklaga domar och beslut enligt första stycket inte gäller domar och beslut som rör Totalförsvarets forskningsinstitut.

21 kap.

7 § Om mark- och miljödomstolen finner att en verksamhet eller åtgärd endast kan tillåtas enligt 2 kap. 9 § första stycket eller 10 § eller enligt 7 kap. 29 §, ska mark- och miljödomstolen med eget yttrande överlämna frågan till regeringen för prövning. Detsamma gäller om regeringen ska pröva tillåtligheten enligt 17 kap. 1 § eller om regeringen har förbehållit sig prövningen av tillåtligheten enligt 17 kap. 3 §.

Om mark- och miljödomstolen finner att ett mål hos domstolen rör även ett annat allmänt intresse av synnerlig vikt än *ett* sådant som avses i 1 kap. 1 §, ska domstolen med *ett* eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning. Detsamma gäller om Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten begär att målet av *en* sådan anledning ska överlämnas till regeringen. Är det fråga om en statlig myndighets beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut, ska domstolen alltid med *ett* eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning.

Paragrafen anger när en mark- och miljödomstol ska överlämna ett mål till regeringen för avgörande. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Ändringen i *andra stycket* innebär att Totalförsvarets forskningsinstitut inkluderas i de försvarsmyndigheter vars beslut och domar ska prövas av regeringen. Övriga ändringar är endast språkliga.

26 kap.

3 § Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna (tillsynsmyndigheter) enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över

1. miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap. med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och
2. avfallshanteringen enligt 15 kap. med undantag för sådan hantering av avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 12, 13 och 19 §§ och föreskrifter som meddelats med stöd av 15 kap.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars

skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*.

Paragrafen anger vilka som är tillsynsmyndigheter över miljö- och hälsoskyddsområdet. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Ändringen i *ffjärde stycket* innebär att bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta tillsynen till en kommun inte gäller för verksamheter som utövas av Totalförsvarets forskningsinstitut.

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter

32 § Beslut av Jordbruksverket eller av en annan statlig förvaltningsmyndighet enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EU-bestämmelser som lagen kompletterar, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Detsamma gäller beslut som har meddelats av ett organ med delegerade uppgifter eller av en fysisk person som har delegerats vissa uppgifter.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut som gäller Försvarmakten, Försvarets materielverk *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* överklagas dock till regeringen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklaganden. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Ändringen i *ffjärde stycket* innebär att beslut av en statlig förvaltningsmyndighet som gäller Totalförsvarets forskningsinstitut överklagas till regeringen.

9.3 Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

13 kap.

7 § Om ett ärende som har överklagats hos en mark- och miljödomstol rör en fråga som har särskild betydelse för Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* och domstolen inte kan avgöra målet utan att pröva frågan, ska domstolen överlämna målet till regeringen för prövning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en mark- och miljödomstol ska överlämna ett ärende till regeringen för prövning. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Ändringen innebär att ärenden som har särskild betydelse för Totalförsvarets forskningsinstitut ska, i vissa angivna fall, överlämnas till regeringen för prövning.

12 § En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga

1. ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan vars genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk på ett sådant sätt som anges i 4 kap. 34 § andra stycket denna lag, och

2. ett beslut att ge bygglov eller positivt förhandsbesked för en åtgärd som anges i 4 kap. 2 § första stycket 3 a och som ska föregås av en bedömning av om åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*.

Paragrafen reglerar vissa miljöorganisationers rätt att överklaga vissa beslut enligt plan- och bygglagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Ändringen i *andra stycket* innebär att miljöorganisationers rätt att överklaga beslut enligt första stycket inte gäller beslut som rör Totalförsvarets forskningsinstitut.

9.4 Förslaget till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

8 kap.

3 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlämna tillsynsuppgifter till

1. försvarsinspektören för hälsa och miljö i fråga om verksamhet som utövas av Försvarmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*, och

2. en kommunal nämnd som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet i fråga om andra verksamheter än sådana som anges i 1.

Paragrafen innehåller bemyndiganden som innebär att regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlämna tillsynsuppgifter till försvarsinspektören för hälsa och miljö eller en kommunal nämnd. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Ändringen i *första punkten* innebär att bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta tillsynsuppgifter till försvarsinspektören för hälsa och miljö utvidgas till att omfatta verksamhet som utövas av Totalförsvarets forskningsinstitut. Ändringen medför även att verksamhet som bedrivs av Totalförsvarets forskningsinstitut inte får överlåtas till en kommunal nämnd.

10 kap.

2 § Beslut enligt denna lag får överklagas.

Beslut som avser Försvarmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* eller ytterligare villkor enligt 6 kap. 22 § överklagas till regeringen. Andra beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen reglerar överklagande av beslut enligt strålskyddslagen. Överväganden finns i avsnitt 6.3.

Ändringen i *andra stycket* innebär att beslut som avser Totalförsvarets forskningsinstitut överklagas till regeringen.

Sammanfattning av promemorian Ändrade regler om tillsyn m.m. över Totalförsvarets forskningsinstitut (Ds 2024:1)

Bilaga 1

I promemorian föreslås att Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) ska omfattas av samma reglering som Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt rörande tillstånd och tillsyn på miljö- och hälsoskyddsområdet, livsmedelskontroll och tillsyn på strålskyddsområdet. Det innebär att försvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) ansvar för tillsyn och kontroll även ska omfatta FOI när det gäller miljö- och hälsoskydd, livsmedel och strålskydd. Förslaget innebär bland annat att den föreskriftsrätt FIHM har på miljö- och hälsoskyddsområdet även ska omfatta FOI. Vidare föreslås att beslut på strålskyddsområdet samt beslut enligt lagen om foder och animaliska biprodukter som gäller FOI ska överklagas till regeringen samt att mark- och miljödomstolarna ska överlämna ärenden om en statlig myndighets beslut som rör FOI till regeringen. I promemorian föreslås även att beslut som rör FOI på miljö- och hälsoskyddsområdet och enligt plan och bygglagen inte ska få överklagas av miljöorganisationer. Slutligen föreslås att länsstyrelsen alltid som första instans ska pröva ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet i ärenden som rör FOI. Förslaget innebär ändringar i miljöbalken, strålskyddslagen, lag om foder och animaliska biprodukter och plan- och bygglagen samt i flera förordningar.

De föreslagna ändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Det saknas behov av övergångsbestämmelser.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 8 §, 15 kap. 46 §, 16 kap. 13 §, 21 kap. 7 § och 26 kap. 3 § miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

8 §¹

Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet prövas av mark- och miljödomstolen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att ansökan om tillstånd för vissa slag av verksamheter ska prövas av länsstyrelsen. Regeringen får meddela föreskrifter om att en kommunal nämnd ska pröva frågor om tillstånd om den miljöfarliga verksamheten kan antas ha en liten miljöpåverkan. Tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt ska alltid prövas av länsstyrelsen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att ansökan om tillstånd för vissa slag av verksamheter ska prövas av länsstyrelsen. Regeringen får meddela föreskrifter om att en kommunal nämnd ska pröva frågor om tillstånd om den miljöfarliga verksamheten kan antas ha en liten miljöpåverkan. Tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut ska alltid prövas av länsstyrelsen.

Anmälan om miljöfarlig verksamhet ska, enligt föreskrifter som meddelas av regeringen, göras till försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen eller kommunen.

15 kap.

46 §²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela särskilda föreskrifter för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks och Försvarets radioanstalts verksamhet som avviker från det som annars sägs i detta kapitel.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela särskilda föreskrifter för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks, Försvarets radioanstalts och Totalförsvarets forskningsinstituts verksamhet som avviker från det som annars sägs i detta kapitel.

¹ Senaste lydelse 2017:782.

² Senaste lydelse 2016:782.

16 kap.13 §³

Överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk, om upphävande av skydd av områden enligt 7 kap. eller om tillsyn enligt 10 kap. eller i sådana frågor enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som

1. har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen,
2. inte är vinstdrivande,
3. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och
4. har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10 eller 13 § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Förvarets materielverk eller Förvarets radioanstalt.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10 eller 13 § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Förvarets materielverk, Förvarets radioanstalt eller *Totalförsvarets forskningsinstitut*.

Den som vill överklaga med stöd av första eller andra stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

21 kap.7 §⁴

Om mark- och miljödomstolen finner att en verksamhet eller åtgärd endast kan tillåtas enligt 2 kap. 9 § första stycket eller 10 § eller enligt 7 kap. 29 §, ska mark- och miljödomstolen med eget yttrande överlämna frågan till regeringen för prövning. Detsamma gäller om regeringen ska pröva tillåtligheten enligt 17 kap. 1 § eller om regeringen har förbehållit sig prövningen av tillåtligheten enligt 17 kap. 3 §.

Om mark- och miljödomstolen finner att ett mål hos domstolen rör även ett annat allmänt intresse av synnerlig vikt än sådant som avses

Om mark- och miljödomstolen finner att ett mål hos domstolen rör även ett annat allmänt intresse av synnerlig vikt än sådant som avses

³ Senaste lydelse 2018:1404.

⁴ Senaste lydelse 2011:608.

i 1 kap. 1 §, ska domstolen med eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning. Detsamma gäller om Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten begär att målet av sådan anledning ska överlämnas till regeringen. Är det fråga om en statlig myndighets beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *eller* Försvarets radioanstalt, ska domstolen alltid med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning.

i 1 kap. 1 §, ska domstolen med eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning. Detsamma gäller om Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten begär att målet av sådan anledning ska överlämnas till regeringen. Är det fråga om en statlig myndighets beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*, ska domstolen alltid med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning.

26 kap.

3 §⁵

Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna (tillsynsmyndigheter) enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap., med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och över avfallshanteringen enligt 15 kap.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *eller* Försvarets radioanstalt.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 32 § lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §¹

Beslut av Jordbruksverket eller av en annan statlig förvaltningsmyndighet enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EU-bestämmelser som lagen kompletterar, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Detsamma gäller beslut som har meddelats av ett organ med delegerade uppgifter eller av en fysisk person som har delegerats vissa uppgifter.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut som gäller Försvarsmakten eller Försvarets materielverk överklagas dock till regeringen.

Beslut som gäller Försvarsmakten, Försvarets materielverk eller Totalförsvarets forskningsinstitut överklagas dock till regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2021:170.

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 12 § plan- och bygglagen (2010:900) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

12 §¹

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga

1. ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan vars genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk på ett sådant sätt som anges i 4 kap. 34 § andra stycket denna lag, och

2. ett beslut att ge bygglov eller positivt förhandsbesked för en åtgärd som anges i 4 kap. 2 § första stycket 3 a och som ska föregås av en bedömning av om åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller Totalförsvarets forskningsinstitut.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 3 § och 10 kap. 2 § strålskyddslagen (2018:396) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

3 §

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlämna tillsynsuppgifter till

1. försvarsinspektören för hälsa och miljö i fråga om verksamhet som utövas av Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket <i>eller</i> Försvarets radioanstalt, och	1. försvarsinspektören för hälsa och miljö i fråga om verksamhet som utövas av Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt <i>eller Totalförsvarets forskningsinstitut</i> , och
--	---

2. en kommunal nämnd som fullgör uppgifter inom miljö- och hälso-skyddsområdet i fråga om andra verksamheter än sådana som anges i 1.

10 kap.

2 §

Beslut enligt denna lag får överklagas.

Beslut som avser Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket *eller* Försvarets radioanstalt *eller* ytterligare villkor enligt 6 kap. 22 § överklagas till regeringen. Andra beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Beslut som avser Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* *eller* ytterligare villkor enligt 6 kap. 22 § överklagas till regeringen. Andra beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttrande över promemorian inkommit från Folkhälsomyndigheten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarsmakten, Förvaltningsrätten i Umeå, Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Kammarrätten i Stockholm, Kemikalieinspektionen, Linköpings kommun, Livsmedelsverket, Länsstyrelsen Stockholm, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen Östergötlands län, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (numera Myndigheten för civilt försvar), Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Naturvårdsverket, Strålsäkerhetsmyndigheten, Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen), Totalförsvarets forskningsinstitut och Umeå kommun.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Naturskyddsföreningen, Nynäshamns kommun och Världsnaturfonden WWF.